

ROKO FASANO DUBROVAČKI LJEKARNIK

XVI. STOLJEĆA

Kesterčanek Zdenka

Rochus Joannis Alberti de Fasanis Patavinus (Rocho Fačiano) aromatarius¹ došao je kao mlad ljekarnik u Dubrovnik iz Padove u prvoj polovici XVI. stoljeća i tu je razvio kroz šezdeset godina toliku djelatnost, da se u njegovu radu ogleda preko pola stoljeća dubrovačke farmacije.

Doselio se u vrijeme, kada se još jako osjećala potreba za sposobnim i obrazovanim ljekarnicima, pa mu je stoga vlada dala u zakup za njegovu ljekarnicu državne prostorije u glavnoj ulici zvanj Placa. Iako nije bio u državnoj službi, to su ipak njegova mišljenja bila često tražena u stručnim pitanjima i sporovima, kako od dubrovačke vlade, tako i od ostalih ljekarnika njegova vremena. No njegov sud nije bio cijenjen samo u pitanjima ljekarništva, nego se njegovo mnijenje uvažavalo i u trgovačkim sporovima, pa i kod nekih slikarskih i kiparskih radova.

U Dubrovniku se Roko Fasano posve udomaćio, a preko svojih ženidaba povezao se s domaćim obiteljima. Prvi put oženio se Kotorankom Maricom Ricci, koja je umrla već g. 1558.,² a drugi puta Dubrovačankom, udovicom Nikom, koja je dovela u brak pastorka Ivana Mariju, kasnijeg ljekarnika.³

Od g. 1539. i 1540., kada se prvi puta javlja u nekom manjem trgovačkom poslu⁴ pa do njegove smrti g. 1598. nailazi se na ime Roka Fasana u raznim kancelarijskim notarskim i drugim aktima dubrovačkog arhiva. Iako je u Dubrovniku bilo kroz XVI. st. u isto vrijeme po više ljekarnika, ipak je Republika svojim raznim odlukama i dozvolama iskazivala baš Fasanu osobito povjerenje. Tako je bio ispravom vlade od lipnja 1553. obavješten »da će u toku te godine izdavati siromasima i prosjacima besplatno i za ljubav božju razne lijekove,

Sva vrela, osim onih, gdje je naznačeno ime, odnose se na Državni arhiv u Dubrovniku.

¹ Testamenta Notariae 50, 123'—124.

Diversa Cancellariae 138, 249'.

² T. N. 41, 107.

³ T. N. 50, 123'—124.

⁴ Diversa Notariae 106, 53'—54.

kao masti, ljekovite meleme i ulja, i to prema savjetu državnih liječnika.« Zato mu je vlada isplatila šezdeset perpera, kako se naknadno potvrđuje.⁵ Vlada je g. 1557. u sporazumu s Fasanom izdala naredbu o izradi ljekovitog marcipana i o tome je obavjestila sedmoricu dubrovačkih ljekarnika, koji su u toj ispravi imenovani.⁶

Kada je Fasano izradio razne slatkiše (confette), koje je grad poslao na dar mletačkom generalnom kapetanu Catthaniju, isplaćeno mu je za njih, prema nalogu Malog vijeća, devetnaest dukata i šest groša.⁷

U naredbi istog vijeća od svibnja 1578. zabranjeno je svim ljekarnicima, da ne smiju pod prijetnjom globe od sto dukata i mjesec dana zatvora izrađivati teriak, kojega smije praviti jedino Fasano, sudjelovanjem službenih liječnikâ o čemu se odmah obavješćuju svi ljekarnici.⁸ Kada se uzme u obzir velika važnost, koja se pripisivala izradi tog vrlo složenog lijeka, onda se može zaključiti, da je Fasano uživao osobito povjerenje vlasti. Teriak se upotrebljavao u to vrijeme za mnogo raznih bolesti kao neki universalni lijek uz male dodatke opijuma, a bio je već sastavljen iz 64 sastojka. Takvoga propisuje i Dispensatorij Norimbergi Valerija Corda od g. 1546.⁹

⁵ Jeremić-Tadić, Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika, Beograd 1940, III, 172.

⁶ Consilium Minus 45, 207. — Marcipan su pravili u srednjem vijeku, pa i u XVI. st. ljekarnici uz ostale slatkiše (confette), pa su se stoga ponekad nazivali »confectatores«. Šećer sladorne trstike bio je vrlo dragocjen, a upotrebljavao se samo za lijekove, svećane gozbe i za darove, koje je Republika slala svojim susjedima u političke svrhe. I marcipan, izrađen od badema i šećera spada u tu vrstu, pa imade više naredaba vlade o njegovoj izradi. Početkom g. 1515. izdaje Vijeće umoljenih naredbu protiv raskoši, kojom se zabranjuje čašćenje marcipanom prigodom svadbâ, naprotiv se dozvoljava ljekarnicima, da ga smiju izrađivati samo kao lijek i kao vladin dar balkanskim glavarima.

⁷ C. M. 45, 207.

⁸ C. M. 54, 65.

⁹ Theriak je u povijesti farmacije jedan od najzanimljivijih lijekova. To je antidot vrlo starog podrijetla, upotrebljavao se je stoljećima kao lijek proti otrovanjima, a kako mu se je sastav vremenom mijenjao postao je theriak neki universalni lijek protiv mnogim bolestima. Izrađivao se je od mnogih droga, dva-deset do šezdeset i više, u obliku electuarija to jest guste tvari ili u obliku trochiska malih pločica. Prema liječnicima koji su theriak propisivali i mijenjali njegov sastav, mijenjalo mu se i ime. Poznati su bili theriak Nikandrov, Elija Gala, Antioha, i Demokrata, a theriak pontskog kralja Mitridata nazvan je njegovim imenom. Od sviju theriaka bio je najviše i najdulje cijenjen Andromahov, koji ga je pojačao dodavši mu zmijsko meso. Ovaj grčki liječnik opisao je izradu i djelovanje svog theriaka u grčkim stihovima i posvetio ih rimskom caru Neronu. I Galen je protumačio ovaj theriak u svojoj radnji o theriaku za Pisona. Ovaj je bio sastavljen iz šezdeset i šest raznih droga, a pod imenom Theriaca Veneta izrađivao se u Mlecima javno na trgu u nazočnosti vlasti i građanstva. Odavle se je stoljećima izvažao po Evropi i bio je osobito cijenjen. Radi čestog krivotvorenja morao se je vremenom theriak i u drugim državama praviti uz kontrolu vlasti. Tako je u Dubrovniku vlada povjerila izradu theriaca Roku Fasanu. Theriak su unijele mnoge farmakopeje u svoje popise lijekova, još g. 1882. nazivalo ga u njemačkoj farmakopeji. Theriak se je tražio još prije nekih dvadeset godina u dubrovačkim ljekarnama, a izrađivala ga je jedna domaća veledrogerija pod imenom Electurium opiatum-theriaca. (Dictionnaire universel de Medecine... et de Pharmacie par Diderot, Eiddous et Toussaint. Tom. VI. Paris 1748.

Na poziv Vlade dao je Fasano 29. 10. 1578. svoje vještačko mišljenje o valjanosti i cijeni protuotrova zvanog Linkorno, kojega je izradio ljekarnik Frano Testa i prodao jednu unču (cca 30 grama) za dvadesetpet škuda. Fasano je donio toga dana svoju vlastoručno potpisanu ekspertizu, koja je upisana u knjizi dubrovačke kancelarije ovako:

»Da se ustanovi koliko vrijedi unča Linkorna t. j. njegovog roga, koji je od mnogih cijenjen kao protuotrov jakog djelovanja, moralo bi se u tu svrhu otrovati dvije životinje, kao n. pr. dva goluba ili dvije kokoši, jednome od njih trebalo bi dati izribanoga Linkorna, pa ako se životinja spasi te ostane na životu, onda bi takav Linkorno bio savršen, i tada bi jedna unča tog antidota vrijedila dvadesetpet škuda. Ali budući da taj antidot Frane Testa, ljekarnika, nisam iskušao, to ne mogu znati njegovu vrijednost.«¹⁰ Kao iskusan i ugledan ljekarnik bio je često pozivan kao obranik u sporovima, koji su nastali među samim ljekarnicima ili s drugim poslovnim drugovima, koji su bili suvlasnici ljekarnica. Fasano je procjenjivao vrijednost ljekarnica kao i lijekova, prigodom njihovih kupnjâ i prodajâ.

Godine 1542. imenovan je arbitražnim sucem u sporu, koji je nastao između nasljednika ljekarnice Ivana Krst. Orlanda i suvlasnika jedne četvrtine ljekarnice vlastelina Valentina Sorkočevića. Kako nisu obranici Fasano i njegov drug Nikola Federiko Ankonitanac ni nakon pet mjeseci izrekli presudu, zaprijetio im je kancelar globom, ako stvar odmah ne riješe. Zatim je sud ponovo pozvao Fasana, ali on se ispričao, da iz opravdanih razloga nije do tada mogao izreći presudu. Iza toga spor je bio riješen,¹¹ a nasljednik Ivana Krst. Orlanda, svećenik Antun Orlando prodao je lijekove i sve druge stvari ljekarnice Petru Ivanovu, zvanom Zanon, ljekarniku iz Šibenika.¹²

Godine 1547. nastupa Fasano da presudi spor između ljekarnika Ivana Radosalića-Allegrettija i njegovoga poslovnog druga Luke Mioševića. Oni su prema društvenom ugovoru imali zajedničku ljekarnicu, pa kada je došlo među njima do nesporazuma, predadoše stvar u ruke obranika Roka Fasana i Petra Ivanova-Zanona.¹³

Kada je godine 1554. došlo do prodaje ljekarnice umrlog Petra I. Zanona, pozvan je Fasano, da zajedno s ljekarnikom Teofilom de Ricardis procjeni njegovu ljekarnicu.¹⁴

Godine 1564. Marko Marinović, (najprije administrator, a kasnije poslovni drug Marka Bana, koji je posao ljekarnice finansirao) i Marko Ban izjavili su i dali upisati u kancelarijsku knjigu da žele, da im

¹⁰ D. C. 164, 176'. — Unicorno, t. j. Lincorno, je droga, koja se u srednjem vijeku veličala raznim legendama. Mislilo se, da potječe od roga neke rijetke životinje, koja da je slična jelenu, slonu i konju, te da ima jedan rog usred čela. Uistinu je unikorno bila kljova jedne vrste morskog sisavca (Monodon monokeros). (Minarik: Naša Materia medica v. 16 st. Farm. Vesnik 5-6, III.

¹¹ D. C. 128, 125.

¹² D. C. 128, 125.

¹³ D. C. 132, 207.

¹⁴ D. C. 143, 19.

ljekarnici Roko Fasano i Cesar Angelik pregledaju poslovne knjige i izreku obraničku presudu. Nekoliko dana iza toga stranke su razvrgle dotadanju ortačku radnju »Societas pro Apotheca«.¹⁵

Početkom godine 1576. imao je Fasano zajedno s ljekarnikom Julijanom Jakovovim procijeniti vrijednost lijekova, koje je ljekarnik Ivan Luke Babić predao vlastelinu Martolici Crijeviću. Malo iza toga oba arbitražna suca presudila su, da Babić ima još vratiti Crijeviću 368 perpera, jer je ustanovljeno, da je već primio 1000 perpera, a da je vrijednost isporučenih lijekova iznosila 632 perp.¹⁶

Godine 1581. rješavali su ljekarnici Fasano i Đuro Matijević novčani spor Ivana Ivanovića i Frana Martinovića dubrov. ljekarnika.¹⁷

Iz navedenoga može se zaključiti, da su vlasti, a isto tako i Fasanski drugovi ljekarnici cijenili ispravnost njegovih sudova, te im se bezuslovno pokoravali.

On je stručno podučavao u svojoj ljekarnici i svoje djetiče (famule), jer se tada zvanje ljekarnika postizavalo empirijskim putem, a djetiči, koji su stupali u nauk i na rad sklapali su ugovore, koji bi se upisivali u državnoj kancelariji. Mogli smo ustanoviti, da je Ivan Petrović, koji je početkom godine 1543. stupio u nauk, postao kasnije ljekarnik.¹⁸

Godine 1545. uzeo je u službu na pet godina Ivana Antunova Petribrochi iz Arimina, a godine 1550. sklopio je ugovor s Vladom Dragobratovićem, koji mu se obavezao, uz privolu svoje majke, da će kod njega biti djetić narednih pet godina.¹⁹

Kroz dugi niz godina spominje se Roka Fasana u poslu osiguranja robe i brodova, kao i u raznim drugim novčanim poslovima, kojima se on poput brojnih njegovih drugova i sugrađana bavio. Tako ga nalazimo u poslovima ovrha godine 1551.²⁰ i godine 1553.,²¹ te u nekom novčanom poslu godine 1554.²² Našli smo ga i godine 1557. u vezi jedne brodske havarije,²³ kao i kod jedne pljenidbe izvedene na njegov zahtjev²⁴ i druge protiv ljekarnika Teofila de Ricardis.²⁵

Godine 1564. obavezao se Fasano, da će vlastelinu Juniju Martinušiću platiti do određenog roka 28 zl. dukata sa deset posto zatezanih kamata.²⁶ Jednaku su obavezu preuzeli na sebe i ljekarnici Ernje Gariboldi, a nešto ranije i Ivan Babić. Nismo mogli ustanoviti kakove su poslove imali s tim vlastelinom, no vjerojatno su učinili zam za zajedničku nabavu veće količine lijekova iz inozemstva.

¹⁵ D. N. 115, 212 i D. N. 117, 52.

¹⁶ D. N. 157, 47.

¹⁷ D. N. 168, 76.

¹⁸ D. C. 128, 213.

¹⁹ D. N. iz g. 1550 fol. 17.

²⁰ D. C. 135, 238'.

²¹ D. C. 138, 32'.

²² D. C. 139, 4 a tergo libri.

²³ D. C. 143, 138.

²⁴ D. C. 143, 192.

²⁵ D. C. 143, 158.

²⁶ D. C. 150, 158'-159.

Spinis de Orleans, koji je ostavio neke svoje radove u Dubrovniku. Izrezani pragovi s lišćem u sredini i na kraju podsjećaju na one u niši sv. Vlaha, koje je klesao Jakov iz Orleansa. On ih je možda i uveo u Dubrovnik.³⁴

Fasano je posredovao kod odpremanja nekih knjiga vjerojatno crkvenog sadržaja, te je izjavio pred kancelarom, da je predao u svibnju godine 1560. Stefanu Peranoviću dva sanduka knjiga štampanih ćirilicom s time, da ove knjige pošalje u srpske krajeve svojim drugovima i komisionarima. Budući su te knjige vlasništvo Ambroza Korsica Sicilijanca, mletačkog knjižara, daje Fasano Ambrozu nad rečenim knjigama punu i široku vlast, da on može iste primiti, odnosno njihov utržak potraživati t. j. s njima raspolagati po svojoj volji. U bilješci se dalje potvrđuje, da je Kiriak Gualterucius kao Ambrozov punomoćnik primio od prodaje tih knjiga u Beogradu od Petra Peranovića stotva-desetidva zl. dukata.³⁵

Koncem lipnja 1578. nalazimo Fasana kod ocjenjivanja jedne — prema narudžbi — izradene slike. Poznati dubrovački pomorac i mecena umjetnosti Vice Stjepović-Skočibuha, naručio je kod slikara Brnije Ričardića portret svoje majke, no nije bio s radom zadovoljan. Stoga je predao sliku Roku Fasanu, da se kao obranički sudac i ekspert izjavi o valjanosti, vrijednosti i sličnosti naručene umjetnine.³⁶

Deset godina kasnije t. j. 1585. ubilježena je među ispravama Vijeća umoljenih molba Roka Fasana, koju je napisao već kao starac od preko sedamdeset godina, ovako:

Presvijetla gospodo! Od godine 1562. držao sam ljekarničke prostorije i kuću kroz dvadeset godina, to je vrijeme sada prošlo i preko toga još dvije godine. Stoga sada molim vaše presvijetlo gospodstvo, da mi blagohotno ustupi za daljnih dvadeset godina iste prostorije i kuću pod istim uvjetima, kao i dosada. Tim više smjerno molim, jer sam bio uvijek dobar i vjeran službenik, koji sam vršio i vršim službu pregleda lijekova, i ljekarnica bez ikakve nagrade, kako to najbolje znade i može znati vaše presvijetlo gospodstvo kome se ponizno nudim i preporučam. Podpisan Roko Fasano. Molba je bila prihvaćena kod prvog glasovanja s 34 glasa protiv dva.³⁷

Za iznajmljene prostorije ljekarnice i stana Fasano je plaćao državi 65 perpera godišnje. Iz knjige o najmovima vidi se, da je pod svoje stare dane teško živio, i nije mogao redovno plaćati najamninu. Tako je godine 1593. i 1594. donio u zalog za dužnu najamninu svoj zlatni lanac urešen biserima i s privjeskom od zlata, kao i neke sre-

³³ D. N. 116, 29.

³⁴ Fisković Cvito: Naši graditelji i kipari XV. i XVI. st. u Dubrovniku. Matice Hrvatska, Zagreb 1947. str. 24, 76, 96.

³⁵ Kesterčanek Zdenka: Prilozi za povijest farmacije Dubrovnika. Farmaceutski glasnik. Zagreb 1950. str. 177. O tome je držano i predavanje na farmaceutskoj školi u Zagrebu 2. VI. 1950.

D. C. 146, 68.

³⁶ D. C. 163, 116.

³⁷ C. R. 68, 224.

brene žlice. Dug je isplatio u osam obroka, koje je dvaput donio lično, a ostalo je donosio njegov pastorak Ivan Marija.⁸⁸

Sačuvane su i dvije oporuke, koje također rasvjetljaju privatni život Fasanov.

Oporuka njegove žene Marice otvorena je godine 1558. Iz tog dokumenta doznajemo, da je mlad obudovio, da je iskazivao ženi za života mnoga dobročinstva, na čemu mu se ona u oporuci posebno zahvaljuje, pa mu ostavlja svoju kuću u Kotoru, kao i sav svoj ostali imetak.⁸⁹ Fasano je napisao svoju oporuku godine 1594., koja je otvorena 12. siječnja 1598., neposredno iza njegove smrti. On izjavljuje u oporuci, da je istu načinio zdrav duhom i tijelom, no kako čovjek nikada ne zna ni čas ni dan kada će umrijeti, to čini slijedeću raspoložbu svojom imovinom: Prije svega sjeća se, po običaju onog vremena, manjim novčanim prilozima crkava sv. Marije i Gospe od Danača, te dominikanskog i franjevačkog samostana. Franjevcima još ostavlja dohodak svoja gruškog posjeda i obavezuje ih, da služe vječno po tri mise godišnje za pokoj njegove duše. Želi, da se njegova ljekarna sa svima lijekovima i spravama procijeni, te da se proda za deset škuda ispod procjenjene vrijednosti, od postignute kupovine, da se dade polovica njegovoj ženi Niki, a ostalo njenom sinu Ivanu Mariji. Ako bi ljekarnu nastavio voditi Ivan na taj način, da je kupi, obavezuje ga, da dade njegovoj ženi Niki, a svojoj majci, po tri groša dnevno za njene potrebe. No žena Nike, može i da dade sinu, da on vodi ljekarnu, zašto neka bude dovoljna samo njena riječ, ali ako joj bolje odgovara može ljekarnu i prodati, a njoj tad pripada cijela kupovina. Ženi Niki ostavlja sve stvari, koje će se u času njegove smrti naći u njegovoj sobi i u blagajni, koja se nalazi u predsoblju. Ostavlja joj još kuću s vrtom u Gružu, i kuću u ulici Lojarici u gradu, s pravom da može oboje založiti ili otuđiti, ako bi joj trebalo za življenje.

Fasano spominje dalje u oporuci, da imade neke kredite, kako se to vidi u bilježnici dužnika, koju prilaže oporuci. On tu navodi, da mu duguju: Ivan Pikolino 50 škuda i 36 groša, nasljednici Frana Fagnilonija 30 perpera, Frano Vardabaša 36 perpera, a ljekarnik Frano Martinović svotu, kako je zabilježeno u knjizi i dnevniku ljekarnice. Te kredite neka utjera njegov sin (misli pastorak) Ivan Marija, a polovicu neka dade majci Niki. Njemu ostavlja svoj posjed na otoku Koločepu i jednu pozlaćenu srebrnu kutiju. Želi osim toga, da ako Nike ne proda ostavljene joj nekretnine u gradu i Gružu, tada neka poslije Nikine smrti te pripadnu njenom sinu uz uvjet, da joj je za života ostao dobar. U svojoj oporuci sjeća se i grada, koji mu je — kako kaže — pred toliko godina gostoljubivo otvorio svoja vrata i dao mogućnost života i rada, stoga poklanja gradu sve pregradnje sa lukovima i poboljšicama, koje je izveo u laboratorijumu i na portalima same ljekarnice, a koje prostorije mu je dala država u zakup. Na poslijetku preporuča svoju ženu Niku njenom sinu i određuje, da budu iz-

⁸⁸ Liber delli affiti del Comune 1591—1595. str. 9 i 86.

⁸⁹ T. N. 41, 107.

vršitelji njegove posljednje volje vlastela Martolica Crijević, Marin Bučinjelić, Sigismund Đurđević, Stjepan Gradić i njegova vlastita žena Nike.⁴⁰

Ovdje iznesenim i do sada nepoznatim podacima iz života Fasanova upoznajemo i neke druge savremene dubrovačke ljekarnike, koji su povezani s njegovim radom.

Roko Fasano umro je u dubokoj starosti kao najistaknutija ličnost među dubrovačkim ljekarnicima XVI. stoljeća i kao predstavnik onoga patricijsko-gradanskog sloja Dubrovnikana, koji je bio u to vrijeme već sposoban za oblike višeg kulturnog života.

⁴⁰ T. N. 50, 123¹, 124.

R é s u m é

ROCH FASANO, PHARMACIEN DE DUBROVNIK AU XVI-ÈME SIÈCLE

Rochus Fasanus aromatarius arriva à Dubrovnik, de Padoue, dans la première moitié du XVI-ème siècle et pendant une période de 60 ans, il y déploya une telle activité que plus de la moitié d'un siècle de pharmacie ragusaine se reflète dans son travail.

S'étant marié deux fois avec une jeune fille et une veuve du pays, il fonda ainsi son foyer à Dubrovnik, qui devint pour lui une seconde patrie.

Sur les désirs du gouvernement et d'après les conseils du médecin d'Etat, il distribua aux pauvres et aux mendiants »gratuitement et pour l'amour de Dieu« différents remèdes, que le gouvernement lui payait annuellement. De tous les pharmaciens, il était le seul, autorisé à préparer l'Electuar. Theriaci, se qui prouve que les autorités avaient en lui une confiance toute spéciale, quand on sait la grande importance qu'on attachait à cet antidote.

Fasanus fit une expertise intéressante à l'occasion du litige sur la valeur de l'antidote Lincorno. »Pour établir la valeur du Lincorno« dit-il, »il faut empoisonner deux pigeons et deux poules. On donne ensuite à l'un d'eux du Lincorno gratato et si l'animal survit, c'est que le Lincorno est excellent et vaut 25 écus l'once«.

Fasano estimait la valeur des pharmacies et des médicaments dans beaucoup de cas litigieux, et les parties se soumettaient sans condition à ses décisions, ce qui prouve qu'elles étaient justes et respectées.

Fasano employa et instruisit plusieurs assistants dans sa pharmacie, parmi lesquels on connaît Ivan Petrović qui devint plus tard pharmacien à Dubrovnik.

De même que nombre de ses concitoyens de l'époque, il s'occupait d'affaires commerciales et financières et était intéressé dans des entreprises d'assurance de bateaux et de marchandises.

En tant que travailleur intellectuel, nous le rencontrons comme fondateur de la Confrérie de Saint-Roch, dont la tâche était d'assister ses membres en cas de maladie, de leur fournir les médicaments nécessaires, de consoler et d'accompagner les condamnés à mort. Comme Président du Conseil de Fabrique il collabora à la construction de l'église Saint-Roch (1542—1555) qui existe encore à Dubrovnik. En outre, il prit livraison des travaux du tailleur de pierre Luka Matković, et, en 1564, des oeuvres du sculpteur français Jacques de Spinis, d'Orléans.

Fasano prit part en 1560 à l'expédition et à la vente de deux caisses de livres — probablement d'un contenu religieux — de Venise à Belgrade et, en 1578, il estima la valeur et la ressemblance d'un portrait qu'avait commandé l'armateur, capitaine et mécène ragusain bien connu, Vice Stjepović Skočibuha, au peintre de Dubrovnik, Bernard Ričardić. Enfin, et sur la base d'un grand nombre de documents provenant des Archives d'Etat de Dubrovnik, nous arrivons à connaître par ce compte rendu beaucoup d'autres pharmaciens de la même époque et d'autres personnalités importantes de la vie publique à Dubrovnik, de sorte que l'exposé de la vie et du travail de Roko Fasano est, en même temps, un tableau des conditions culturelles de Dubrovnik au XVI-ème siècle.